

Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
Nijverheidsstraat 26-38
1040 Brussel
Tel.: 02/289.76.11
Fax: 02/289.76.09

COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

VERSLAG

TE2003-1

over

‘de transmissietarieven bedoeld in artikel 12, § 1, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, met betrekking tot het exploitatiejaar 2003’

gedaan met toepassing van artikel 11 van het koninklijk besluit van 4 april 2001 betreffende de algemene tariefstructuur en de basisprincipes en procedures inzake de tarieven en de boekhouding van de beheerder van het nationaal transmissienet voor elektriciteit

19 februari 2004

INLEIDING

De COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS (CREG) legt hierbij, op basis van artikel 11 van het koninklijk besluit van 4 april 2001 betreffende de algemene tariefstructuur en de basisprincipes en procedures inzake de tarieven en de boekhouding van de beheerder van het nationaal transmissienet voor elektriciteit (hierna: het koninklijk besluit van 4 april 2001) het verslag voor over de tarieven bedoeld in artikel 12, § 1 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt (hierna: de elektriciteitswet).

Artikel 11 van het koninklijk besluit van 4 april 2001 bepaalt het volgende:

“Uiterlijk op 31 maart van elk jaar legt de commissie aan de minister een verslag voor over de tarieven bedoeld in artikel 12, § 1, van de wet, die tijdens het voorbije exploitatiejaar toegepast zijn. De minister maakt dit verslag over aan de federale wetgevende Kamers, de gewestregeringen en het controlecomité. Hij ziet erop toe dat het verslag op passende wijze wordt bekendgemaakt.

De commissie maakt dit verslag ook over aan de netbeheerder door een ter post aangetekend schrijven.”

Het onderhavig verslag, dat opgesteld werd om deze bepaling uit te voeren, bestaat uit vier delen. Het eerste deel bevat het overzicht van zowel de procedurele als de inhoudelijke elementen waaraan de CREG bijzondere aandacht heeft besteed om haar regulerende opdracht bij de behandeling van de tariefvoorstellen ten volle te vervullen en die geleid hebben tot de eerste gereguleerde tarieven voor het nationaal transmissienet voor elektriciteit; bij de procedurele aspecten wordt telkens vermeld in welke mate hieraan tijdens het exploitatiejaar 2003 ook daadwerkelijk werd beantwoord. In een tweede deel wordt vervolgens inhoudelijk ingegaan op de punten waarvoor de CREG gevraagd heeft het oorspronkelijke voorstel aan te passen opdat het beter zou voldoen aan de criteria vastgelegd in de elektriciteitswet en in het koninklijk besluit van 4 april 2001. In het derde deel wordt verslag uitgebracht over het concrete tariefniveau en dat door middel van enerzijds het overzicht van de tarieven zoals ze in het jaar 2003 van kracht waren en anderzijds de impact van de tarieven op de afnemers zelf, dit laatste via het gebruik van typeklantprofielen. In het vierde deel worden de vaststellingen en besluiten van de CREG in verband met de transmissienettarieven tijdens dit eerste reguleringsjaar samengevat.

AANDACHTSPUNTEN VOOR DE CREG

I. Procedurele aspecten

I.1. Het wettelijk kader

1. Hoofdstuk 3 van het koninklijk besluit van 4 april 2001 beschrijft de procedure voor de voorlegging en de goedkeuring van de tarieven. Daarnaast werd in artikel 27 van genoemd koninklijk besluit een overgangsbepaling opgenomen ten aanzien van de te respecteren termijnen voor het eerste exploitatiejaar na de aanwijzing van de netbeheerder van het nationaal transmissienet voor elektriciteit.

2. Op 22 november 2002 diende Elia System Operator N.V. (verder: de netbeheerder) een tariefvoorstel in voor de transmissie van elektriciteit, samen met een budget voor het exploitatiejaar 2003.

De CREG stelde vast dat, aangezien de netbeheerder pas op 17 september 2001 was aangeduid tot beheerder van het nationaal transmissienet van elektriciteit, de indiening tijdig, dat wil zeggen vóór 13 december 2003, gebeurde.

Dat er op kalenderdatum van 1 januari 2003 nog geen gereguleerde tarieven zouden kunnen zijn, was toen al duidelijk: de wettelijk voorgeschreven procedure voor de behandeling van de tariefvoorstellen houdt op zichzelf reeds een langere termijn in en het koninklijk besluit van 4 april 2001 voorziet daarenboven voor het eerste jaar een nog ruimere periode.

3. Omdat de CREG vaststelde dat het door de netbeheerder ingediende dossier niet volledig was, vroeg zij, met toepassing van artikel 8, § 2, van het koninklijk besluit van 4 april 2001 en binnen de daarin gestelde termijn, op 26 november 2002, per brief bijkomende inlichtingen aan de netbeheerder.

De netbeheerder antwoordde met zijn schrijven van 12 december 2002, dus andermaal binnen de in artikel 8, § 2, van het koninklijk besluit van 4 april 2001, op de door de CREG gestelde vragen.

4. Op 20 januari 2003, dus ruim binnen de in artikel 27 van het koninklijk besluit van 4 april 2001 gestelde termijn van zestig dagen, besliste de CREG om het voorgestelde budget van de netbeheerder af te wijzen. In dezelfde beslissing somde de CREG, conform de bepalingen van artikel 8, § 3, tweede lid, van het koninklijk besluit van 4 april 2001, de aanpassingen op die moesten gebeuren om het tariefvoorstel vooralsnog te kunnen goedkeuren.

5. Op 5 februari 2003 werd de netbeheerder op zijn verzoek gehoord door de CREG overeenkomstig artikel 27, derde lid, *juncto* artikel 8, §4, tweede lid, van het koninklijk besluit van 4 april 2001.

6. Op 10 februari 2003 werd het aangepaste tariefvoorstel met budget voor het exploitatiejaar 2003 door de netbeheerder bij de CREG ingediend overeenkomstig artikel 27, derde lid, *juncto* artikel 8, §4, eerste lid, van het koninklijk besluit van 4 april 2001.

7. Op 23 februari 2003 heeft de CREG haar ontwerp van beslissing over dit aangepast tariefvoorstel aan de netbeheerder overgemaakt en deze de mogelijkheid tot schriftelijke reactie geboden tot 4 maart 2003. Na de zorgvuldige beoordeling van de schriftelijke reactie van de netbeheerder op dit aanbod, heeft de CREG beslist ook het aangepaste budget met tariefvoorstel af te wijzen en om voorlopige tarieven op te leggen, geldig voor een periode van drie maanden: de eerste, door de CREG gereguleerde transmissienettarieven, vonden derhalve ingang per 1 april 2004.

8. Met het oog op toepassing ervan vanaf 1 juli 2003 heeft de netbeheerder op 2 juni 2003 een aangepast tariefvoorstel met budget ingediend.

Na grondige beoordeling ervan heeft de CREG beslist om dit aangepast tariefvoorstel met budget af te wijzen en om de tot 30 juni 2003 geldende voorlopige tarieven ongewijzigd te hernieuwen als voorlopige tarieven, geldig voor een periode van drie maanden te rekenen vanaf 1 juli 2003.

9. Omdat zij op 23 september 2003 nog niet in het bezit was van een verder aangepast tariefvoorstel, heeft de CREG beslist om, conform de bepalingen van artikel 9 van het koninklijk besluit van 4 april 2001, andermaal voorlopige tarieven goed te keuren: de op 1 juli 2003 vastgelegde tarieven bleven geldig voor een periode van 3 maanden te rekenen vanaf 1 oktober 2003 tot 31 december 2003.

10. Ook wat de in artikel 10, §§ 1 tot 3, van voornoemd koninklijk besluit opgenomen verplichtingen van zowel de CREG als van de netbeheerder betreft met betrekking tot de bekendmaking van de tarieven, werd aan de eisen van de regelgeving voldaan: zowel via het Belgisch Staatsblad als door middel van de respectieve websites van de CREG en van de netbeheerder werden de beslissingen inzake de tarieven bekend gemaakt.

Ook het voorliggend verslag en de verspreiding ervan maken deel uit van de verplichtingen van de CREG op gebied van communicatie.

11. De CREG is dan ook van oordeel dat, voor wat het exploitatiejaar 2003 betreft, zowel zijzelf als de netbeheerder de voorgeschreven wettelijke procedures correct hebben toegepast.

12. Met betrekking tot de in artikel 6 van het koninklijk besluit van 4 april 2001 vermeldde tarieven voor belastingen, heffingen, toeslagen en bijdragen is de procedure minder duidelijk vastgelegd. Enerzijds onderscheidt artikel 2 van voornoemd koninklijk besluit van 4 april 2001 onderscheidt vier tarieven binnen de tariefstructuur. Anderzijds verwijst de in artikel 1, 2° opgenomen definitie van "tariefvoorstel" naar artikel 12, § 1, van de elektriciteitswet: dit laatste artikel maakt evenwel enkel melding van drie tariefelementen, namelijk de tarieven voor de aansluiting op het transmissienet, de tarieven voor het gebruik ervan en de tarieven voor ondersteunende diensten.

Het is derhalve allesbehalve duidelijk welke de bevoegdheden van de CREG zijn op gebied van de in genoemd artikel 12, § 1, van de elektriciteitswet niet opgenomen tarieven voor belastingen, heffingen, toeslagen en bijdragen.

Daarenboven gaat de totnogtoe vernoemde regelgeving uit van een op 30 september ingediend tariefvoorstel met budget, terwijl in de praktijk als gevolg van zowel de vertraging bij de aanduiding van de netbeheerder als van de veelvuldige, pas in de loop van 2003 vastgelegde regelgeving met betrekking tot een aantal toeslagen en heffingen, de betreffende toeslagen en heffingen in de loop van het exploitatiejaar 2003 zelf een dringende besluitvorming vergden. Op de pragmatische houding die de CREG ter zake in het jaar 2003 heeft aangenomen, wordt ingegaan in paragraaf 15 van onderhavig verslag.

I.2. De procedurele beleidslijnen van de CREG

13. Gezien het belang dat de CREG hecht aan de billijke behandeling van de netbeheerder en diens voorstellen, wenste de CREG erover te waken dat de mogelijkheden

op gebied van communicatie, betrokkenheid en inspraak van de netbeheerder maximaal uitgeput werden: ter zake erkende en hanteerde de CREG het gebruik van overleg tijdens zowel formele als informele vergaderingen, van geschreven en elektronische communicatie ingeval van wederzijdse vragen om verduidelijking, van een hoorzitting, van het formeel aanbod tot reactie op haar beslissingen en van het vermelden bij de communicatie over haar beslissingen naar de mogelijkheden van de netbeheerder tot beroep tegen haar beslissingen.

De CREG is ervan overtuigd dat zij voor het exploitatiejaar 2003 een passend gebruik heeft gemaakt van de voornoemde instrumenten en op die wijze de rechten van de netbeheerder op een correcte wijze heeft geëerbiedigd.

14. Van belang voor de beoordeling van de door de CREG gevolgde procedure is ook haar beleidslijn op gebied van het ongewijzigd behoud van de budgetposten waaraan de CREG haar goedkeuring verleend heeft: daarom werden bij de verdere beoordeling van aangepaste tariefvoorstellen na het opleggen van voorlopige tarieven evenmin verdere aanpassingen verwacht aan tariefelementen waarvan de overeenkomstige kostenposten reeds goedgekeurd werden.

De afwijkingen ten overstaan van het ingediende tariefvoorstel met budget worden immers verwerkt in de jaarlijkse bonus/malus, zoals bepaald in het koninklijk besluit van 4 april 2001 en de ter zake aangepaste richtlijn van de CREG van juni 2001.

15. Ten overstaan van de aan haar door de netbeheerder gevraagde goedkeuring van tarieven met betrekking tot belastingen, heffingen, toeslagen en bijdragen, heeft de CREG haar verantwoordelijkheid genomen en, alhoewel ze hiertoe niet strikt wettelijk bevoegd is, toch heeft zij een aantal tarieven goedgekeurd: dit gebeurde evenwel enkel in de gevallen waarin er een duidelijke wettelijke basis voorhanden was voor de betreffende toepassing. Bij gebrek daaraan zal de CREG de netbeheerder vragen om de ermee samenhangende kosten over te dragen en in de tarieven van het volgend exploitatiejaar op te nemen.

In de gevallen waar de betreffende tarieven ingevolge wettelijke bepalingen ook nog met terugwerkende kracht dienden toegepast te worden, heeft de CREG bijzondere inspanningen geleverd op gebied van communicatie naar de actoren op de markt.

16. Haar verantwoordelijkheid heeft de CREG eveneens genomen ten aanzien van het voorstel van de netbeheerder om diens oorspronkelijk op 22 november 2002 ingediende

tariefvoorstel toe te passen met terugwerkende kracht vanaf 1 oktober 2002 (en dus in het kader van onderhavig verslag, per definitie voor de periode vanaf 1 januari 2003 tot en met 31 maart 2003.

De CREG aanvaardde dit omwille van de volgende redenen:

i) Niettegenstaande de CREG alles in het werk heeft gesteld om de termijnen bepaald in artikel 27 *juncto* artikel 8 van eerder genoemd koninklijk besluit van 4 april 2001 te eerbiedigen bij het nemen van haar beslissingen, brachten onder meer de omstandigheid dat het hier om een eerste oefening ging waardoor toepassing moest worden gemaakt van de overgangsbepaling neergelegd in artikel 27 van het koninklijk besluit van 4 april 2001 en de omstandigheid dat voorlopige tarieven uit praktische overwegingen werden goedgekeurd vanaf 1 april 2003, zijnde de eerste van de maand volgend op de beslissing van de CREG, met zich mee dat er geen goedgekeurde tarieven bestonden vanaf 1 januari 2003, laat staan voor de periode tussen de inwerkingtreding van de aanwijzing van de netbeheerder op 13 september 2002 en eind 2002.

ii) Bijkomende redenen voor de CREG om deze beslissing te nemen waren enerzijds het feit dat de door de netbeheerder op 22 november 2002 voorgestelde tarieven reeds een belangrijke verlaging inhielden ten opzichte van het niveau van de tot op dat ogenblik toegepaste tarieven, en anderzijds de omstandigheid dat de verschillende marktoperatoren dringend nood hadden aan het geheel van de tarieven, inbegrepen de transmissienettarieven, te kennen.

Uiteindelijk heeft de CREG haar beslissing voor de betreffende periode als volgt bijgestuurd:

i) voor de periode vanaf 1 oktober 2002 tot en met 31 december 2002 keurde de CREG het gebruik van de door Elia in haar aangepast tariefvoorstel van 10 februari 2003 voorgestelde tarieven goed, met dien verstande dat een daarin voorzien 'onverdiend' voordeel voor Elia uit een foutief berekende belasting gecorrigeerd werd binnen het tarief voor systeembeheer;

ii) voor de periode vanaf 1 januari 2003 tot en met 31 maart 2003 keurde de CREG het gebruik van de door Elia in haar aangepast tariefvoorstel van 10 februari 2003 voorgestelde tarieven goed.

II. Inhoudelijke aspecten

II.1. Het wettelijk kader

17. In artikel 12, §§ 1 en 2, van de elektriciteitswet zijn uitdrukkelijk zes richtsnoeren vermeld die in acht moeten genomen worden bij de vaststelling van de tarieven van de netbeheerder. In verband met de tarieven wordt gesteld dat:

- (i) zij niet-discriminerend en transparant moeten zijn;
- (ii) zij moeten worden bepaald in functie van de kosten en maken het de netbeheerder mogelijk om alle reële kosten te dekken die toerekenbaar zijn aan de taken van de netbeheerder;
- (iii) zij een billijke winstmarge moeten inhouden ter vergoeding van het kapitaal geïnvesteerd in het transmissienet om de optimale ontwikkeling ervan op lange termijn te waarborgen;
- (iv) in de mate van het mogelijke, zij moeten het gebruik van de capaciteit van het transmissienet beogen te optimaliseren;
- (v) zij op voldoende wijze opgesplitst moeten zijn, inzonderheid:
 - a) in functie van de voorwaarden en gebruiksmodaliteiten van het transmissienet;
 - b) wat de ondersteunende diensten betreft;
 - c) wat de eventuele toeslagen voor openbare dienstverplichtingen in uitvoering van de artikelen 7 en 21, eerste lid, 3°, betreft;
 - d) wat enige bijdrage tot dekking van verloren kosten betreft, toegestaan in uitvoering van artikel 24, §§ 1 en 2, van richtlijn 96/92;
- (vi) de tariefstructuren uniform moeten zijn voor het gehele grondgebied, zonder opsplitsing volgens geografische zone.

18. Om te netbeheerder aan te zetten tot kostenbeheersing, vermeldt artikel 22 van het koninklijk besluit van 4 april 2001 dat de kosten alleen doorgerekend kunnen worden in de tarieven voor zover de CREG ze niet als onredelijk verworpen heeft. De CREG beoordeelt de redelijkheid van deze kosten door ze onder meer:

- (i) te vergelijken met de overeenstemmende kosten van gelijkaardige ondernemingen;
- (ii) te controleren op de naleving van het '*at arm's length*'-principe;
- (iii) af te wegen tegenover de duidelijk meetbare verkregen tegenprestaties van de leverancier van de betrokken goederen diensten.

II.2.De inhoudelijke beleidslijnen van de CREG

19. Om enerzijds te vermijden dat bij elke beoordeling telkens weer opnieuw een principiële gedragslijn zou moeten bepaald worden, en om anderzijds tegemoet te komen aan de in het eerste richtsnoer opgelegde eisen van transparantie en niet-discriminatie, heeft de CREG haar beleid ter zake in eigen richtlijnen vastgelegd. Dit geldt in het bijzonder voor de beoordeling van het in het derde richtsnoer gehanteerde begrip 'billijke winstmarge'.

De richtlijnen zijn, ongeacht hun redactie, derhalve niet reglementair of dwingend van aard, maar geven enkel aan hoe de CREG zich voorneemt de billijke winstmarge in te vullen in de gevallen waarin de betrokken transmissie of distributienetbeheerder van elektriciteit geen andere invulling voorstelt die meer aangepast is aan zijn individuele kenmerken en situatie en tegelijk beantwoordt aan het richtsnoer omtrent de billijke winstmarge.

Het is evident dat deze richtlijnen geen afbreuk kunnen doen aan de opdracht die de wetgever de CREG gegeven heeft om de tarieven voorgesteld door de netbeheerder elk jaar opnieuw aan een onderzoek te onderwerpen. De CREG moet deze tarieven dus jaarlijks op hun echte merites beoordelen, rekening houdend met de reële omstandigheden, zonder dat zij uiteraard mag vervallen in willekeur. Dit betekent dat de CREG bij de beoordeling van de concrete dossiers ingediend door de netbeheerder moet kunnen afwijken en daartoe zelfs verplicht is indien deze dossiers daartoe noodzaken.

Voor de uitwerking van de onderhavige richtlijnen heeft de CREG de volgende elementen in overweging genomen :

- (i) de vigerende wetgeving, inzonderheid de artikelen 8 en 12 van de elektriciteitswet ;
- (ii) de criteria vastgesteld door het Forum van Firenze, de Europese Commissie en de internationale praktijken, daarbij rekening houdend met de specificiteiten van de Belgische netten ;
- (iii) de evaluatie en analyse van de bedrijfstak 'transmissie van elektriciteit' in de transmissienetbeheerder van elektriciteit, gemaakt in opdracht van de Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling en gecoördineerd door de CREG. Hieruit heeft de CREG in het bijzonder conclusies getrokken wat betreft de economische levensduur van de activa van netbeheerders en daaraan gerelateerd, de afschrijvingstermijnen en de restwaardes.

20. Voor de bepaling van de billijke winstmarge toepasselijk op de netbeheerder, heeft de CREG in haar richtlijnen een methodologie ontwikkeld voor de waardering van de activa geïnvesteerd in een transmissie of een distributienet van elektriciteit, daarin begrepen de nieuwe investeringen, door :

- (i) het begrip “*asset base*” te definiëren op basis van methodes conform aan internationaal gekende praktijken van de bevoegde buitenlandse overheden. Het betreft voornamelijk evaluatiemethodologieën gebaseerd op de “*market value*”, de “*current cost accounting*” of de “*depreciated replacement cost*” ;
- (ii) de rendementsvoeten van de geïnvesteerde kapitalen op deze “*asset base*” te berekenen volgens een formule erkend op internationaal vlak door de bevoegde buitenlandse overheden. Het betreft de formule van de “*weighted average cost of capital*” (hierna : WACC), door de “*cost of debt*” te bepalen die naar analogie kan vastgesteld worden in functie van de rentevoeten van de Belgische staatsobligaties op 10 jaar van het referentiejaar, de “*cost of equity*” en de berekening van de ratio van eigen vermogen/vreemd vermogen die dient conform te zijn aan de gebruikelijke normen voor ondernemingen van dezelfde aard en die zich in dezelfde omstandigheden bevinden.

III. Het controleprogramma van de CREG

21. Het door de CREG in de loop van het exploitatiejaar 2003 gehanteerde controleprogramma ter beoordeling van het tariefvoorstel van de netbeheerder was dan ook gericht op de essentiële uitgangspunten uit het in de punten I en II van dit verslag beschreven procedureel en inhoudelijk kader.

Het bestond uit 6 kernpunten:

- (i) de controle op de conformiteit van de voorgestelde tarieven 2003 met het koninklijk besluit van 4 april 2001;
- (ii) de controle op de waarde van de geïnvesteerde kapitalen, met inbegrip van de toegepaste afschrijvingspolitiek;
- (iii) de controle op de toegepaste gemiddelde kapitaalkost;
- (iv) de controle op de redelijkheid van de operationele kosten;
- (v) de controle op de aansluiting van de kosten met de opbrengsten.
- (vi) de controle op de wettelijke basis voor belastingen, heffingen, toeslagen en bijdragen.

DOOR DE CREG GEVRAAGDE AANPASSINGEN AAN HET BUDGET MET TARIEFVOORSTEL

22. In dit deel wordt ingegaan op de punten waarvoor de CREG gevraagd heeft het oorspronkelijk op 22 november 2002 ingediende budget met tariefvoorstel 2003 aan te passen. Daarbij wordt telkens verwezen naar de betreffende aandachtspunten uit het in paragraaf 21 van onderhavig verslag opgenomen controleprogramma. Bij elk punt wordt de financiële impact ervan vermeld.

Met het oog op het vrijwaren van de vertrouwelijkheid van de bedrijfsgegevens, wordt één en ander eerder in algemene termen geformuleerd.

23. Omdat het door de netbeheerder op 22 november 2002 ingediende oorspronkelijke budget met tariefvoorstel duidelijk onvoldoende beantwoordde aan de kernpunten (i), (ii), (iii) en (iv) van het in paragraaf 21 van dit verslag besproken controleprogramma, heeft de CREG 22 concrete voorwaarden opgesomd waaraan het voorstel moest voldoen om de goedkeuring van de CREG te verkrijgen.

Dit oorspronkelijk budget met tariefvoorstel van 22 november 2002 bevatte een bedrag van 812.100.000,00 EUR aan te recupereren kosten.

24. In het op 10 februari 2003 ingediende aangepast tariefvoorstel met budget, was het bedrag aan te recupereren kosten door de netbeheerder met 16.400.000,00 EUR verminderd tot 795.700.000,00 EUR.

25. Alhoewel de netbeheerder een aanzienlijk aantal van de door de CREG gestelde voorwaarden erin had vervuld, besliste de CREG dit aangepast tariefvoorstel te verwerpen omdat het nog steeds op vijf punten op een voor de CREG onaanvaardbare wijze tekortschoot. Op deze vijf punten wordt thans ingegaan.

De afschrijvingskosten werden door de CREG bij gebrek aan een afdoende verantwoording verworpen en alleen de afschrijvingskosten die overeenstemden met het gemiddelde van de afschrijvingspercentages uit de in fine van paragraaf 19 van dit verslag vermelde evaluatie

en analyse van de bedrijfstak 'transmissie van elektriciteit' werden aanvaard. Op die manier werd een kostenpost ad 25.000.000,00 EUR verworpen.

Omdat de netbeheerder een aantal pensioenlasten niet kon verantwoorden en de betrokken gegevens geen deel uitmaakten van een nochtans in samenspraak met de netbeheerder terzake afgeronde studie van de CREG¹, werd een kostenpost ad 500.000,00 EUR verworpen.

Bij gebrek aan een overtuigende argumentatie van de netbeheerder dat het een reële en redelijke kost betrof, verwierp de CREG de kost van een contractueel overeengekomen forfaitaire jaarlijkse kostenvergoeding aan een studiebureau dat zo goed als uitsluitend voor de netbeheerder werkt en dat eveneens behoort tot de groep van met de hoofdaandeelhouder van de netbeheerder verbonden ondernemingen: omdat de door dit bureau verleende dienstverlening absoluut ontoereikend kon gekwantificeerd worden, beschouwde de CREG deze contractuele verhouding als strijdig met het in paragraaf 18 van dit verslag vermelde beginsel van '*management at arm's length*'. Wel nodigde de CREG de netbeheerder uit om een volledig reorganisatieplan uit te werken opdat de activiteiten van het betrokken bureau geïntegreerd zouden worden binnen zijn rechtstreekse invloedssfeer. In afwachting hiervan werd een bedrag van 10.000.000,00 EUR aan kosten verworpen.

Omdat een gedeelte van de in het budget van de netbeheerder opgenomen vergoedingen en kosten voor het gebruik van de netwerkinfrastructuurdelen die niet diens eigendom zijn, absoluut onvoldoende verantwoord kon worden, heeft de CREG deze verworpen. Het betrof een kostenpost van 3.861.469,45 EUR.

Tenslotte kon de CREG in het kader van haar opdracht als marktfacilitator niet aanvaarden dat de netbeheerder een bepaalde administratieve en forfaitaire vergoeding zou vragen als tarief voor dossierkosten: volgens de CREG zou dergelijk tarief een toetredingsdrempel op de elektriciteitsmarkt van België vormen, hetgeen de CREG onredelijk vindt. De verwachte opbrengst van 135.000,00 EUR werd daarom opnieuw aan de via tarieven te recupereren kosten toegevoegd.

26. Door het verwerpen van deze vijf posten, werd het via de tarieven te recupereren budget per saldo nogmaals verminderd met 39.226.469,50 EUR.

¹ CREG, studie (F) 020711-CDC-92, 11 juli 2002 over 'de controle van het pensioendossier van de transmissieactiviteit'.

De door de CREG met ingang van 1 april 2003 opgelegde voorlopige tarieven werden bepaald, rekening houdend met deze laatste vermindering.

27. In zijn aangepast tariefvoorstel van 2 juni 2003 ging de netbeheerder op een aantal punten, waaronder de vijf voornoemde betwiste, opnieuw in.

Niet in het minst omdat de CREG in de maanden daarvoor op eigen initiatief meer diepgaand onderzoek gewijd had aan een aantal elementen van het dossier, waaronder een –overigens met de netbeheerder besproken– voorstudie van de determinanten van de problematiek van de autofinanciering van de netbeheerder, besliste de CREG om het aangepast voorstel van 2 juni 2003 van de netbeheerder te verwerpen en de tot 30 juni 2003 geldende, voorlopige tarieven te handhaven als goedgekeurde en voorlopige tarieven, geldig voor een periode van drie maanden te rekenen vanaf 1 juli 2003.

28. Tegen deze laatste beslissing diende de netbeheerder bij de Raad van State op 3 september 2003 een verzoek tot nietigverklaring in bij de Raad van State. Op het ogenblik van de opmaak van onderhavig verslag is deze zaak nog steeds in behandeling

////

DE TRANSMISSIENETTARIEVEN IN 2003

29. Zoals reeds gesteld in paragraaf 7 van onderhavig verslag, gingen de eerste door de CREG gereguleerde transmissienettarieven in op 1 april 2003. Tijdens de eerste drie maanden van het exploitatiejaar 2003 (en tijdens de laatste drie maanden van 2002) waren, zoals in paragraaf 7 vermeld, de in het oorspronkelijk door de netbeheerder ingediende tarieven van kracht.

Dit deel bevat enerzijds het overzicht van de toegepaste tarieven zelf en anderzijds de becijferde impact ervan op de afnemers, dit laatste via het gebruik van typeklantprofielen. Omdat daarbij telkens de vergelijking gemaakt wordt met een relevante voorafgaande periode, worden in dit deel zowel de impact van de aanduiding van de netbeheerder op zich als de directe gevolgen van de regulering van de tarieven door de CREG duidelijk.

I De tarieven die van kracht waren tijdens het exploitatiejaar 2003

I.1. Tarieven voor het gebruik van het net

30. De tarieven voor het gebruik van het transmissienet evolueerden tijdens het exploitatiejaar 2003 als volgt.

(i) Dossierkosten (EUR / contract)

Tabel 1: de tarieven voor dossierkosten

	<i>Tarief 1/1 t/m 31/3/2003</i>	<i>Tarief vanaf 1/4/2003</i>
Dossierkost per nieuw toegangscontract	1.000,00 EUR	nihil
Dossierkost per ARP-contract	2.500,00 EUR	nihil

(ii) Tarieven voor onderschreven en bijkomend vermogen (EUR / kW / jaar)

Tabel 2: de tarieven voor het onderschreven en het bijkomend vermogen

In de 380/220/150kV-netten		
<i>Contractduur</i>	<i>Afnameperiode</i>	<i>Tarief 1/1 t/m 31/12/2003</i>
Jaar		18,5108
Maand	Winter piekuren	1,0927
	Winter daluren	0,6489
	Winter week-end	0,4242
	Zomer piekuren	0,8641
	Zomer daluren	0,5871
	Zomer week-end	.0,3887
Aan de uitgang van de transformatie naar de 70/36/30kV-netten		
<i>Contractduur</i>	<i>Afnameperiode</i>	<i>Tarief 1/1 t/m 31/12/2003</i>
Jaar		25,8704
Maand	Winter piekuren	1,5639
	Winter daluren	0,9011
	Winter week-end	0,5934
	Zomer piekuren	1,2103
	Zomer daluren	0,8160
	Zomer week-end	0,5389
In de 70/36/30kV-netten		
<i>Contractduur</i>	<i>Afnameperiode</i>	<i>Tarief 1/1 t/m 31/12/2003</i>
Jaar		36,3884
Maand	Winter piekuren	2,2369
	Winter daluren	1,2615
	Winter week-end	0,8358
	Zomer piekuren	1,6994
	Zomer daluren	1,1403
	Zomer week-end	0,7518
Aan de uitgang van de transformatie naar de middenspanning		
<i>Contractduur</i>	<i>Afnameperiode</i>	<i>Tarief 1/1 t/m 31/12/2003</i>
Jaar		43,8182
Maand	Winter piekuren	2,7042
	Winter daluren	1,5132

	Winter week-end	1,0073
	Zomer piekuren	2,0424
	Zomer daluren	1,3668
	Zomer week-end	0,9026

Opmerking (i) Voor afnames, gedekt door lokale productie, wordt de prijs voor onderschreven vermogen verminderd met 30%. Voor een dergelijke opstelling geldt enkel een onderschrijvingsformule per jaar.

(ii) Voor het door Elia *ex post* vastgestelde bijkomend vermogen wordt een tariefverhoging van 15% toegepast op de normale prijs voor bijkomende vermogens, in functie van hun afnamemoment

(iii) Tarief voor systeembeheer (EUR / MWh)

Tabel 3: de tarieven voor systeembeheer

Spanningsniveau	Periode vanaf 1/1 t/m 31/3/2003	Periode vanaf 1 / 4 t/m 31/12/2003
In de 380/220/150kV-netten	0,62052	0,3548
Aan de uitgang van de transformatie naar de 70/36/30kV-netten	0,8288	0,4856
In de 70/36/30kV-netten	1,2293	0,7207
Aan de uitgang van de transformatie naar Middenspanning	1,4795	0,8674

I.2. Tarieven voor ondersteunende diensten

31. De tarieven voor de ondersteunende diensten evolueerden de volgende tijdens het exploitatiejaar 2003.

(i) Tarief voor de primaire frequentieregeling, voor de secundaire regeling van het evenwicht binnen de Belgische regelzone en voor de black-start dienst

Tabel 4: de tarieven voor de primaire frequentieregeling, voor de secundaire regeling van het evenwicht binnen de Belgische regelzone en voor de black-start dienst (EUR/MWh

<i>Spanningsniveau</i>	<i>Periode vanaf 1/1 t/m 31/12/2003</i>
In de 380/220/150kV-netten	1,5583
Aan de uitgang van de transformatie naar de 70/36/30kV-netten	1,5583
In de 70/36/30kV-netten	1,5583
Aan de uitgang van de transformatie naar Middenspanning	1,5583

(ii) Tarief voor de regeling van de spanning en voor de reactieve energie

Tabel 5: de tarieven voor de regeling van de spanning en voor de reactieve energie (EUR/MWh)

<i>Spanningsniveau</i>	<i>Periode vanaf 1/1 t/m 31/12/2003</i>
In de 380/220/150kV-netten	0,2018
Aan de uitgang van de transformatie naar de 70/36/30kV-netten	0,2018
In de 70/36/30kV-netten	0,2018
Aan de uitgang van de transformatie naar Middenspanning	0,2610

(iii) Tarief voor het opheffen van congesties

Tabel 6: de tarieven voor congestiebeheer (EUR/MWh)

<i>Spanningsniveau</i>	<i>Periode vanaf 1/1 t/m 31/12/2003</i>
In de 380/220/150kV-netten	0,0646
Aan de uitgang van de transformatie naar de 70/36/30kV-netten	0,0804
In de 70/36/30kV-netten	0,0804
Aan de uitgang van de transformatie naar Middenspanning	0,0804

I.3. Tarieven voor belastingen, heffingen, toeslagen en bijdragen

32. De tarieven voor toeslagen waren tijdens het exploitatiejaar 2003 niet aan budgettaire schommelingen onderhevig. Wel verschilt de datum van inwerkingtreding van toeslag tot toeslag.

- (i) De federale bijdrage voor de financiering van openbare dienstverplichtingen was van kracht met ingang vanaf 1 januari 2003 tot en met 30 juni 2003 (EUR/MWh)

Tabel 7: het tarief voor de toeslag voor de financiering van openbare dienstverplichtingen (EUR/MWh)

Spanningsniveau	Periode vanaf 1/1/2003 t/m 30/6/2003
380/220/150kV-netten	0,3191
Aan de uitgang van de transformatie naar de 70/36/30-kV-netten	0,3191
In de 70/36/30-kV-netten	0,3191
Aan de uitgang van de transformatie naar Middenspanning	0,3191

(ii) De sinds 1 juli 2003 van kracht zijnde federale bijdrage, bevatte vanaf die datum ook de hierboven vermelde federale bijdrage voor openbare dienstverplichtingen.

De samenstelling van deze federale bijdrage en de omvang ervan waren vanaf 1 juli 2003 als volgt.

Tabel 8: het tarief voor de component 'Financiering van de CREG'

Spanningsniveau	Toeslag (EUR/MWh)
In het net 380/220/150 kV	0,1049
Bij het uitgangspunt van de transformaties naar de netten 70/36/30 kV	0,1049
In het net 70/36/30 kV	0,1049
Bij het uitgangspunt van de transformaties naar de Middenspanning	0,1049

Tabel 9: het tarief voor de component 'financiering van de verplichtingen als gevolg van de denuclearisatie' van de nucleaire sites BP1 en BP2 te Mol-Dessel

Elk spanningsniveau in het transmissienet	Toeslag EUR/MWh
Van toepassing op de energie afgenomen aan een afnamepunt van het transmissienet van de netbeheerder (inclusief de afnames door de andere distributienetbeheerders, in toepassing van het "cascade" systeem)	0,5446

Tabel 10: het tarief voor de component 'Financiering van de federale politiek inzake vermindering van de uitstoot van broeikasgassen'

Elk spanningsniveau in het transmissienet	Toeslag EUR/MWh
Van toepassing op de energie afgenomen aan een afnamepunt van het transmissienet (inclusief de afnames door de andere distributienetbeheerders, in toepassing van het "cascade" systeem)	0,3583

Tabel11: het tarief voor de component 'Financiering van de maatschappelijke steunverlening aan de meest hulpbehoevenden in zake energielevering'.

Elk spanningsniveau in het transmissienet	Toeslag EUR/MWh
Van toepassing op de energie afgenomen aan een afnamepunt van het transmissienet (inclusief de afnames door de andere distributienetbeheerders, in toepassing van het "cascade" systeem)	0,3177

Tabel 12: het totale tarief voor de federale bijdrage

Spanningsniveau	Toeslag (EUR/MWh)
In het net 380/220/150 kV	1,3255
Bij het uitgangspunt van de transformaties naar de netten 70/36/30 kV	1,3255
In het net 70/36/30 kV	1,3255
Bij het uitgangspunt van de transformaties naar de Middenspanning	1,3255

Tabel 13 EXONERATIE

Elk spanningsniveau in het transmissienet	(EUR/MWh)
In geval van vrijstelling van deze federale bijdrage ingevolge artikel 5 van het betreffend koninklijk besluit van 24 maart 2003 zal de netbeheerder aan haar leverancier terugbetalen (€0,5446 + €0,3583=)	0,9029

- (iii) De toeslag voor de financiering van de maatregelen ter promotie van het rationeel energiegebruik gold vanaf 1 januari 2003 enkel voor de afnames in het Vlaamse Gewest

Tabel 14: Tarief voor de toeslag van de matregelen ter promotie van het rationeel energiegebruik

Spanningsniveau	EUR/MWh
In de netten 70/36/30-kV	0,0000
Bij de uitgang van de transformaties naar de netten 70/36/30kV	0,0777
In het net 70/36/30-kV	0,0777
Bij de uitgang van de transformaties naar Middenspanning	0,0777

- (iv) de toeslag voor de financiering van de maatregelen ter bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen gold vanaf 1 januari 2003 enkel voor afnames in het Vlaamse Gewest.

Tabel 15 tarief voor de toeslag voor de financiering van de maatregelen ter bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen (EUR/MWh)

Spanningsniveau	EUR/MWh
In de netten 70/36/30-kV	0,0000
Bij de uitgang van de transformaties naar de netten 70/36/30kV	0,0850
In het net 70/36/30-kV	0,0850
Bij de uitgang van de transformaties naar Middenspanning	0,0850

- (v) De toeslag voor het gebruik van het openbaar domein was van kracht vanaf 1 januari 2003, doch enkel op de afnames in het Waals Gewest

Tabel 16: tarief voor de toeslag voor het gebruik van het openbaar domein (EUR/MWh)

Spanningsniveau	EUR/MWh
In de netten 70/36/30-kV	Niet van toepassing
Bij de uitgang van de transformaties naar de netten 70/36/30kV	0,2956
In het net 70/36/30-kV	0,2956
Bij de uitgang van de transformaties naar Middenspanning	0,2956

- (vi) Het tarief voor de compensering van de actieve netverliezen was gedurende het volledige exploitatie jaar 2003 van toepassing voor de netverliezen binnen het Vlaamse Gewest.

Tabel 17: tarief voor de compensatie van netverliezen (EUR/MWh)

Spanningsniveau	Winter			Zomer		
	Piekuren	Daluren	Weekend	Piekuren	Daluren	weekend
In het net 380/220/150 kV	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
Bij het uitgangspunt van de transformaties naar de netten 70/36/30 kV	0.1716	0.0883	0.1030	0.1477	0.0883	0.0979
In het net 70/36/30 kV	0.2869	0.1476	0.1721	0.2469	0.1476	0.1637
Bij het uitgangspunt van de transformaties naar de Middenspanning	0.3566	0.1834	0.2140	0.3069	0.1834	0.2035

II De tariefstructuur die voorheen van kracht was

33. In afwachting van de aanduiding van een netbeheerder had de Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling begin 2000 CPTe verzocht om, als toenmalige neteigenaar, indicatieve transporttarieven te publiceren bestemd voor de in aanmerking komende afnemers.

Deze indicatieve tarieven gepubliceerd door CPTe vielen allen buiten het wettelijk kader. Zij hadden bijgevolg een louter indicatief karakter en verbonden de CREG geenszins. Deze indicatieve tarieven voor de toegang tot het transmissienet en het gebruik ervan gepubliceerd door CPTe worden hieronder besproken.

(i) Dossierkosten voor het afsluiten van een toegangsovereenkomst

De toegangsovereenkomsten konden worden afgesloten voor een periode van één jaar of voor een periode van vier opeenvolgende weken. De dossierkosten bedroegen:

1000 € per overeenkomst voor een periode van één jaar;

250 € per overeenkomst voor een periode van één maand;

250 € per verlenging of aanhangsel van een bestaande overeenkomst.

(ii) Eenheidsprijzen voor onderschrijving van vermogen

Deze component is gebaseerd op de te transporteren vermogens tussen de injectie- en afnamepunten.

Tabel 18: indicatief tarief voor onderschreven vermogen (EUR/kWh)

Onderscheiden spanningsniveaus	Formule op maandbasis (€/kW.periode)						Jaarlijkse formule (€/kW/jaar)
	Winter			Zomer			
	Piek-uren	Off-peak	Weekend	Piek-uren	Dal-uren	Weekend	
In 380/220/150 kV-netten	1,24	0,72	0,47	0,96	0,63	0,43	25
Bij de uitgang van transfo's naar 70/36/30 kV	2,00	1,21	0,74	1,43	0,98	0,66	40
In 70/36/30 kV-netten	3,11	1,81	1,14	2,25	1,49	1,01	60
Bij de uitgang van transfo's naar middenspanning	3,75	2,12	1,36	2,73	1,77	1,2	70

(iii) Eenheidsprijzen voor bijkomend vermogen

De berekening van het bijkomend vermogen gebeurt voor elk injectie- en afnamepunt en bestaat uit het verschil tussen het geïnjecteerd vermogen en het onderschreven vermogen.

Tabel 19: indicatief tarief voor bijkomend vermogen (EUR/kW/periode)

Onderscheiden spanningsniveaus	Winter (EUR/kW.periode)			Zomer (EUR/kW.periode)		
	Piek-uren	Dal-uren	Weekend	Pieku ren	Dal-uren	Weekend
In 380/220/150 kV-netten	1,43	0,83	0,54	1,10	0,72	0,49
Bij de uitgang van transfo's naar 70/36/30 kV	2,30	1,39	0,85	1,64	1,13	0,76
In 70/36/30 kV-netten	3,58	2,08	1,31	2,59	1,71	1,16
Bij de uitgang van transfo's naar middenspanning	4,31	2,44	1,56	3,14	2,04	1,38

(iv) Eenheidsprijzen voor systeemdiensten

Tabel 20: indicatief tarief voor systeemdiensten (EUR/MWh)

Onderscheiden spanningsniveaus	(EUR/MWh)
In 380/220/150 kV-netten	2,83
Bij de uitgang van transfo's naar 70/36/30 Kv	2,93
In 70/36/30 kV-netten	3,01
Bij de uitgang van transfo's naar middenspanning	3,05

IV De impact van de tarieven op de afnemers

34. Om een vergelijking mogelijk te maken tussen de opeenvolgende prijsniveaus wordt hierna een berekening gesimuleerd van de jaarkosten voor bepaalde klantentypes. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de indeling in standaard klantenprofielen die Eurostat hanteert. De klantenprofielen variëren ondermeer in functie van de jaarlijkse energieafname, het maximaal vermogen en de spreiding van de afname over piek- en daluren.

Om de vergelijkbaarheid te verbeteren, bevatten de kosten noch bedragen voor heffingen, noch voor toeslagen.

De jaarkost werd berekend voor afnemers van het type Eurostatprofielen Ig en li.

Tabel 21: beschrijving van de gehanteerde Eurostatprofielen

<i>Standaard klant</i>	<i>Jaarlijks verbruik in kWh</i>	<i>Maximaal vermogen (kW)</i>	<i>Aantal uren benutting</i>
Ig	24.000.000	4.000	6.000
li	70.000.000	10.000	7.000

De totale jaarkosten (exclusief bedragen voor heffingen, toeslagen en Belasting op de Toegevoegde Waarde) , uitgedrukt in Euro evolueerden zoals weergegeven in de volgende tabel.

(Voor Ig werd uitgegaan van een aansluiting in de Elia-netten van 70/36/30kV, voor de klant li werden de tarieven geldig voor een aansluiting in het 150kVnet gehanteerd.)

Tabel 22: evolutie van de door de afnemer van het transmissienet te betalen tarieven

Periode	Klanttype Ig (EUR)	Klanttype li (EUR)
Het jaar 2001 op basis van de indicatieve tarieven van CPTÉ	237.624,00	449.100,00
Het jaar 2002 voor 9 maanden aan de indicatieve barema's CPTÉ en 3 maanden op basis van het oorspronkelijk tariefvoorstel Elia 2003)	224.124,00	380.236,00
Het jaar 2003 (3 maanden aan het oorspronkelijk Elia tariefvoorstel en 9 maanden aan door de CREG opgelegde voorlopige tarieven)	166.778,00	304.864,00

VASTSTELLINGEN EN BESLUITEN

35. Op procedureel gebied stelt de CREG vast dat :

- (i) als gevolg van de laattijdige aanduiding van de netbeheerder, met betrekking tot het exploitatiejaar 2003 een vertraging in de procedure vanaf het tariefvoorstel tot en met de goedkeuring van voorlopige tarieven, niet kon vermeden worden. Ondanks de goede wil die alle partijen ter zake aan de dag gelegd hebben waren de eerste, door de CREG gereguleerde, transmissietarieven pas begin maart 2003 bekend;
- (ii) als gevolg van laattijdige regelgeving met betrekking tot openbare dienstverplichtingen, heffingen en toeslagen, de overeenstemmende tarieven herhaaldelijk met terugwerkende kracht dienden toegepast te worden. In sommige gevallen diende daartoe een periode van 8 maanden geregulariseerd te worden. Dergelijke handelswijze heeft niet bijgedragen tot de transparantie van de markt;
- (iii) de opeenvolging van voorlopige tarieven die slechts voor drie maanden geldig zijn, brengt niet alleen een zware werklast met zich mee voor de netbeheerder en de regulator, maar is ook hinderlijk voor de overige marktactoren. Deze laatsten moeten immers de evolutie van deze tarieven kunnen evalueren over een langere

tijdspanne, zelfs langer dan één jaar om hun langetermijnstrategie te bepalen en om contracten van langer dan één jaar te kunnen aanbieden. Daarom is de CREG ook voorstander van het hanteren van meerjarentarieven.

36. Op inhoudelijk vlak stelt de CREG vast dat:

- (i) de eerste door de CREG gereguleerde transmissienettarieven een voorlopig (telkens drie maanden geldig) en (door de CREG) opgelegd karakter hadden. De netbeheerder kon zich gedurende dit jaar onvoldoende verzoenen met de door de regulator geformuleerde vragen tot aanpassing. Één en ander houdt ongetwijfeld verband met zowel het nog in opbouw zijn van administratieve structuren en instrumenten bij de netbeheerder (waaronder een technische inventaris van diens activa)
- (ii) de regulering van de transmissieactiviteit vruchten afwerpt : enerzijds heeft de *unbundling* van productie en transmissie op zich reeds een tariefverlagend effect (lagere, door de aangeduide netbeheerder voorgestelde, tarieven) en anderzijds heeft de kritische beoordeling door de CREG van het redelijke karakter van deze kosten en het billijke karakter van de vergoeding van de geïnvesteerd kapitaal geleid tot een beduidende kostenverlaging: uit de in paragraaf 34 van het voorliggend verslag opgenomen Tabel 22 blijkt een verlaging van de tarieflasten voor de betreffende afnemers met ongeveer 30%.

37. De aandacht van de CREG voor dit proces van kostenbeheersing en efficiëntieverbetering is uiteraard blijvend.

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas:

Guido CAMPS
Directeur

Christine VANDERVEEREN
Voorzitter van het Directiecomité